

ПАМ'ЯТІ ОЛЕГА МИКОЛАЙОВИЧА ШАБЛІЯ

31 січня 2016 року на 81-му році життя перестало битися серце першого ректора Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, талановитого вченого і громадського діяча, людини високого інтелекту, доброго товариша та колеги, доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена Академії інженерних наук України, заслуженого діяча науки і техніки України Шаблія Олега Миколайовича. Він народився 18 червня 1935 року на Тернопільщині. 1958 р. закінчив Львівський державний університет імені Івана Франка. 1963 р. захистив кандидатську дисертацію, а через 10 років — докторську.

Олег Шаблій 1961 року розпочав трудову діяльність із посади асистента кафедри теоретичної механіки Тернопільського загальнотехнічного факультету Львівського політехнічного інституту. Від 1963 до 1964 року був старшим викладачем, а від 1964 до 1985 року — завідувачем цієї ж кафедри.

Олег Миколайович пройшов довгий шлях адміністративно-організаційної роботи як умілий і далекоглядний керівник: директор Тернопільського філіалу Львівського політехнічного інституту (ТФЛПІ) (1985 – 1991 рр.), ректор Тернопільського приладобудів-

ного інституту (1991 – 1997 рр.), ректор Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя (1997 – 2007 рр.). Окрім того, він став одним із перших докторів фізико-математичних наук на Тернопільщині (від 1974 р.), професором (від 1976 р.), дійсним членом Академії інженерних наук України (від 1991 р.), заслуженим діячем науки і техніки України (від 1992 р.).

У Тернопільській філії Львівської політехніки за його керівництва було інтенсивно розвинуто матеріально-технічну базу і зміцнено кадровий склад. Це дало змогу 1991 року реорганізувати навчальний заклад у Тернопільський приладобудівний інститут. За ініціативи академіка О.М. Шаблія 1995 р. інституту було присвоєно ім'я видатного українського фізика, електротехніка, громадського діяча і патріота Івана Пулюя.

Через два роки на базі приладобудівного інституту він ініціював створення навчального закладу IV рівня акредитації — Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя, де його обрали першим ректором. Великим досягненням стало те, що 1999 р. виш набув членства в Європейській Асоціації Університетів, а через 6 років приєднався до Болонської Хартії Університетів — Magna Charta Universitatum.

За час ректорства Олега Миколайовича (1991 – 2007 рр.) було здійснено велику роботу з удосконалення навчального процесу, патріотичного виховання та фізичного зміцнення молоді, що стало підґрунтям для успішного впровадження триєдиної моделі: НАВЧИТИ, ВИХОВАТИ, ОЗДОРОВИТИ як необхідної умови здобуття якісної освіти, гармонійного розвитку та фізичного зміцнення студентів. Керівник робив усе, для того

щоби забезпечити комфортні умови студентам і працівникам. Насамперед він створив матеріально-технічну базу: близько 100 тис. м² площі, понад 900 робочих комп'ютерних місць, об'єднаних у локальну мережу з виходом в Інтернет, 85 спеціалізованих навчально-наукових лабораторій, 33 комп'ютерні класи, науково-технічна бібліотека з електронною читальною залом, освітньо-мистецький і навчальний спортивно-оздоровчий комплекс «Політехнік», до складу якого входять простора актові зала на 650 місць, конференц-зала, студентське кафе, універсальна ігрова спортивна зала, тренажерні зали та 25-метровий басейн. Все це стало основою для втілення високого рівня навчального і виховного процесу.

Упродовж усієї трудової діяльності вчений особливу увагу приділяв освіті та підготовці наукових кадрів. Для цього 1978 року заснував наукову школу «Оптимізація керування напружено-деформованим станом деформівних твердих тіл», де тема механіки деформівного твердого тіла, оптимального проектування технологічних процесів, проектування нагрівальних систем, розробки і проектування антен супутникового телебачення і зв'язку стала предметом основних досліджень.

За час багаторічної співпраці з Інститутом електрозварювання (ІЕЗ) імені Є.О. Патона НАН України професор зосереджував велику увагу на технологіях зварювального виробництва. Так, за його активної участі проводилися дослідження з розробки енергоощадних технологій індукційного наплавлення тонких елементів конструкцій, відновлення спрацьованих залізничних колісних пар та математичне моделювання кінетики напружено-деформованого стану при багатопрхідному зварюванні елементів конструкцій з урахуванням фазових

перетворень. Завдяки його ж ініціативі та підтримці ІЕЗ 1988 року було створено кафедру «Технології і обладнання зварювального виробництва», де безпосередньо під керівництвом О.М. Шаблія працівники кафедри захистили кандидатську і докторську дисертації в галузі зварювання.

З метою забезпечення інтеграції науки з виробництвом тодішній ректор заснував Центр трансферу технологій (ЦТТ), який на сьогодні має більше десяти напрямів роботи у різних галузях фундаментальної та прикладної науки, зокрема Центр трансферу зварювальних технологій (ЦТЗТ) Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. Його основним завданням стала розробка і впровадження нових енергоощадних технологій для зміцнення та відновлення спрацьованих деталей машин і механізмів для народного господарства.

Відомий вчений очолював роботу більше десяти міжнародних, всеукраїнських наукових симпозіумів, конференцій та семінарів, серед яких Міжнародна науково-освітня конференція з Пулюєвими читаннями, присвячена 150-річчю від дня народження відомого фізика, ім'я якого носить ТНТУ.

Академік був автором понад 250-и друкованих праць, зокрема 2-х монографій, 25-ти патентів України на винаходи, 20-и свідоцтв авторських прав на новітні технології. Низку наукових досліджень опубліковано в закордонних виданнях і у журналі «Автоматическая сварка».

Мудрий наставник щедро ділився своїми знаннями з молоддю і сприяв підвищенню фахового рівня наукових кадрів. Він був керівником трьох докторських і 12-и кандидатських дисертацій у галузі технічних та фізико-математичних наук. Десять науково-дослідних тем за державним замовленням, а також замовленням юридичних осіб було виконано під його

керівництвом. За час перебування О.М. Шаблій на посаді ректора університет мав один із найвищих рейтингів серед ВНЗ України.

Плідну наукову роботу Олег Миколайович успішно поєднував із науково-організаційною і суспільною: голова ради директорів Центру трансферу технологій університету (2006 – 2016 рр.), голова Тернопільського обласного фонду імені Івана Пулюя (1997 – 2016 рр.), голова Тернопільської організації Українського союзу науково-технічної інтелігенції (2002 – 2016 рр.), керівник Тернопільської науково-координаційної ради Західного наукового центру НАН України і МОН України (1985 – 2000 рр.), керівник наукового семінару з механіки твердого тіла і методів оптимізації. Голова і член спеціалізованих рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій, голова навчально-науково-виробничого комплексу «Світло», головний редактор і член редколегії «Вісника Тернопільського національного технічного університету» (1996 – 2007 рр.). Академік О.М. Шаблій нагороджений орденами «Знак пошани» (1986 р.) та «За заслуги» III ступеня (2009 р.), золотою медаллю Американського біографічного інституту США (2008 р.). Відзначений нагородою «Свята Софія» (2005 р.), «Петро Могила» МОН України (2007 р.), дипломами всеукраїнської програми «Золотий фонд нації» (2013 р.), всеукраїнської програми «Національні лідери України» (2013 р.), всеукраїнської програми «Паливно-енергетичний комплекс України» (2013 р.). Кембріджський міжнародний бібліографічний центр 1998 р. визнав його людиною року в номінації «Наука», а ще Олег Шаблій був почесним громадянином міста Тернополя (2003 р.).

У наданні статусу університету національного, безперечно, є його велика заслуга: науковцю від 2007 року

вдалося здійснити чимало творчих задумів на посадах проректора з питань зв'язків із виробництвом та завідувача кафедри інформатики і математичного моделювання Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.

Олег Миколайович – це знакова людина для суспільства. Він був тим полум'ям, що запалювало пристрасне прагнення служити науці, своєму народові та Україні. Усе його життя – це невтомна праця задля розвитку університету, міста і країни.

Професор Шаблій – людина глибокої віри, відкритості та мудрості. Він був не лише хорошим керівником, проникливим науковцем, а й добрим другом, порадиником для колег і наставником для молоді. Не випадково філософською квінтесенцією та формулою його успіху стали слова: «Жити – значить працювати. Праця є життя людини».

Олег Миколайович Шаблій виховав і проклав шлях у велику науку багатьом учням, які безмежно вдячні за це своєму Вчителю. Він бачив у молодих людях майбутнє країни, а тому всі свої сили і розум віддавав вихованню нового покоління науково-технічної інтелігенції. Високо цінуючи дар життя, вчений присвятив себе тому, щоби творити у світі лише добрі та шляхетні справи. Олег Шаблій житиме доти, доки його будуть пам'ятати учні та будуть продовжені його благородні починання.

Пам'ять про НЬОГО – чиста і світла – назавжди залишиться в серцях тих, хто знав, любив і поважав його.

*Тернопільський національний
технічний університет ім. І. Пулюя*

*Інститут електрозварювання
ім. Є.О. Патона НАН України,*

*Редколегія журналу «Автоматическая
сварка»*